

กลวิธีการแปลคำว่า “ต้อง” เป็นภาษาญี่ปุ่นและการแปล なければならない เป็นภาษาไทย

กรณิกา จิตรโสภะ* และเตวิช เสวตไวยาราม

คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันพัฒนาบัณฑิตบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

Techniques of Translating “Tong” into Japanese and “Nakerebanaranai” into Thai

Kannika Chitsopa and Tewich Sawetaiyaram*

Graduate School of Language and Communication, National Institute of Development Administration, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 30 March 2020

Revised 25 April 2020

Accepted 24 June 2020

คำสำคัญ

กลวิธีการแปล

ต้อง

なければならない

ความหมายเชิงอรรถศาสตร์และ

ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ

ศาสตร์

Keywords:

Translation technique

Tong

Nakerebanaranai

Semantic meaning and

pragmatic meaning

* Corresponding author

E-mail address:

kannika_chitsopa@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแปล “ต้อง” และ なければならない ผ่านนวนิยายแปลไทย-ญี่ปุ่นและญี่ปุ่น-ไทย จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Nitta, 1991; Masuoka, 2007, พรทิพย์ ภัทรนาวิก, 2515; ไพทยา มีสัตย์, 2540) “ต้อง” และ なければならない ประกอบด้วย 5 ความหมาย ได้แก่ (1) หน้าที่และความจำเป็น (2) ความเชื่อมั่นและการคาดคะเน (3) การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน (4) การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติหรือผลลัพธ์ และ (5) ความตั้งใจ ผู้วิจัยจำแนกความหมายของ “ต้อง” และ なければならない ตามกลวิธีการแปล 3 กลวิธี ได้แก่ (1) กลวิธีการแปลประจำรูป (หรือการแปลตรงตัว) (2) กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น และ (3) การปรับบทแปล (การแปลด้วยรูปประโยคที่โครงสร้างไม่ตรงตามต้นฉบับหรือความหมายถูกปรับให้แตกต่างจากต้นฉบับ) ผลการวิจัยพบว่า “ต้อง” ในความหมายของ “หน้าที่และความจำเป็น” ถูกแปลด้วย “กลวิธีการแปลประจำรูป” มากที่สุดเนื่องจาก “หน้าที่และความจำเป็น” เป็น “ความหมายเชิงอรรถศาสตร์” ของทั้งสองคำ ส่วนอีก 4 ความหมาย พบ “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น” มากที่สุด (คำอื่นหมายถึงทัศนภาวะที่ไม่ใช่ なければならない และทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป) ปัจจัยที่สนับสนุนแนวโน้มนี้คือการที่ 4 ความหมายนี้เป็น “ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์” จึงมีทัศนภาวะอื่นรองรับความหมายได้ชัดเจนกว่า ประกอบกับภาษาญี่ปุ่นมี “การพึ่งพาบริบท” มากกว่าภาษาไทยทำให้เมื่อภาษาญี่ปุ่นมีบริบทที่เอื้อต่อการสื่อความหมายจะพบทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป ส่วนการแปล なければならない พบ “กลวิธีการแปลประจำรูป” มากที่สุดในทุกความหมาย คาดว่าเพราะสองคำมี “ความหมายหลัก” ตรงกันและภาษาไทยมี “ความหลากหลายของทัศนภาวะ” ไม่มากนัก

Abstract

This study aims to examine translation techniques to convey the meaning of “Tong” and “Nakerebanaranai” through translated novels from Thai into Japanese and vice-versa. From a survey of relevant literature (Nitta, 1991; Masuoka, 2007, พรทิพย์ ภัทธนาวิภ, 2515; ไพทยา มีสัตย์, 2540), one finds that “Tong” and “Nakerebanaranai” consist of five meanings: (1) Duties and requirements, (2) Strong confidence and anticipation, (3) Obligations, requests, forbiddance, suggestions, warnings, (4) Natural outcomes or consequences, and (5) Determination. The researcher classified the meaning of “Tong” and “Nakerebanaranai” based on three translation techniques: (1) Form-based translation (word-for-word translation), (2) Equivalence, and (3) Adaptation (syntactic structures are loosely translated or completely adapted). The researcher found that “Tong” that falls in the meaning of “duties and requirements” is mostly translated with “form-based translation technique” as “duties and requirements” function is the “semantic meaning” of both words. The remaining four meanings were found to be translated with “equivalence technique” at the highest level of frequency (equivalence means any modality that is not “Nakerebanaranai”, including formless modality), with the reasons being that these four meanings are “pragmatic meaning” that can be easily replaced with other more direct modalities. Moreover, Japanese is much more “context-reliant” than Thai; when the context is enough to convey meaning, formless modality is commonly found. For “Nakerebanaranai”, it was found that every meaning of it was mostly translated with “form-based translation technique”. This is probably because both words have the same “denotative meaning” and the “diversity of modalities” in Thai is not abundant.

1. ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบัน ในประเทศไทยมีจำนวนงานวิจัยด้านการแปลภาษาญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น เช่น วิธีและประเภทการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (ณัฐริรา ทับทิม, 2556) กลวิธีการแปลการ์ตูนญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (เข้ม แสงคำ, 2556) และกลวิธีการแปลสำนวนแสดงวัฒนธรรมญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย (สมเกียรติ เชวงกิจฉา, 2559) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยการแปลด้านไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่นยังมีอยู่น้อย ผู้วิจัยมองว่าหากมีงานวิจัยการแปลด้านไวยากรณ์เพิ่มมากขึ้น จะช่วยเสริมภาพรวมของงานวิจัยการแปลภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยไวยากรณ์ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจในการวิจัยครั้งนี้ คือ คำว่า “ต้อง” และ なければならぬ (รวมถึงรูปการเขียนแบบอื่น เช่น なくてはならぬ ซึ่งจะอธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อ 3)

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่เป็นหัวหน้าล่ามภาษาญี่ปุ่น ผู้วิจัยพบว่าล่ามส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงคำว่า “ต้อง” กับ なければならぬ เข้าด้วยกันแบบคำต่อคำ (บางงานวิจัยเรียก “การแปลประจํารูป”) อย่างไรก็ตาม การแปล “ต้อง” ในบางบริบทอาจมีสำนวนอื่นที่เหมาะสมกว่า เช่น “ยอดขายปีนี้ต้องเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน” แทนที่จะแปลว่า 今年の売上がきっと上がらなければならぬ แต่การแปลโดยใช้สำนวนคาดคะเน เช่น 今年の売上がきっと上がるでしょう เป็นวิธีที่เหมาะสมกว่า เนื่องจากหากแปลโดยใช้ なければならぬ ผู้รับสารอาจเข้าใจผิดว่ายอดขายมี “ความจำเป็น” ต้องเพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาคำว่า “อย่างแน่นอน” ทำยประโยคประกอบทำให้ทราบว่า “ต้อง” ในประโยคนี้แสดงความหมายของ “การคาดคะเน”

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าคำหนึ่งอาจมีมากกว่า 1 ความหมาย และการพิจารณาบริบทของประโยคจะช่วยทำให้ตีความต้นฉบับได้อย่างถูกต้องมากขึ้น ดังนั้น การแปลโดยแทนที่คำต่อคำจึงเป็นกลวิธีการแปลที่ไม่อาจถ่ายทอดใจความของต้นฉบับได้อย่างถูกต้อง อีกทั้ง ยังอาจทำให้ภาษาแปลเป็นที่เข้าใจได้ยาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (1) 何の前触れもなく、ある情景がキラッとした輝きをもって脳裏にひらめくだけで、そのシーンでなくてはならない必然性が見当たらない。だから、人から頼まれて、その人の未来を言い当てることを志津子はしなかった。

(リング, p. 220)

จากดังกล่าวจะจุใจมโผล่แวบในสมองแบบไม่มีปี่ไม่มีขลุ่ย
ซึสึโกะก็ไม่วุ่นใจ เธอเลยไม่เคยทำนายอนาคตให้ใคร
ตามคำขอร้อง

(ริง คำสาปมรณะ, น. 176)

จากตัวอย่างข้างต้น หากแปล そのシーンでなくてはならない必然性が見当たらない โดยแทนที่ なくてはならない ด้วย “ต้อง” อาจแปลได้ว่า “ไม่พบความจำเป็นที่ต้องเป็นฉณนั้น” แม้การแปลลักษณะนี้ไม่ใช่วิธีที่ผิดแต่อาจทำให้เสียอรรถรสในการอ่านเนื่องจากภาษาแปลเข้าใจยาก ดังนั้น ในนวนิยายนี้จึงแปลเป็น “ชิสึโกะก็ไม่เข้าใจ” แม้ประโยคแปลจะแตกต่างจากต้นฉบับโดยสิ้นเชิงและระบุไม่ได้ว่า なくてはならない แปลออกมาเป็นคำใด แต่ยังสื่อความได้ตรงต้นฉบับและเข้าใจได้ง่ายกว่าการแปล なくてはならない เป็น “ต้อง”

จากตัวอย่างเหล่านี้ จะเห็นว่าการแปลโดยแทนที่คำต่อคำอาจไม่ใช่กลวิธีการแปลที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการแปลในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการแปลโดยแทนที่คำต่อคำน้อยลงกว่าในอดีต เนื่องจากการแปลโดยแทนที่คำต่อคำมีข้อจำกัดบางประการ เช่น การไม่สามารถแทนที่คำได้อย่างสมบูรณ์เนื่องจากความแตกต่างทางภาษาระหว่างภาษาต้นฉบับกับภาษาแปล ความหมายถูกบิดเบือนเมื่อคำในต้นฉบับมีทั้งความหมายหลักและความหมายรอง และการทำให้ภาษาแปลไม่เป็นธรรมชาติ (Mildred, 1984)

เมื่อการแปลโดยแทนที่คำต่อคำไม่ใช่กลวิธีการแปลที่ใช้ได้โดยตลอด และคำว่า “ต้อง” มีหลายความหมาย จึงเป็นที่น่าสนใจว่าหากไม่แปล “ต้อง” ด้วย なければならぬ และไม่แปล なければならぬ ด้วย “ต้อง” ยังมีคำอื่นใดเป็นทางเลือกอีก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลของสองคำนี้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษากลวิธีที่ใช้ในการแปล “ต้อง” และ なければならぬ เพื่อเติมเต็มความรู้ของศาสตร์ด้านการแปลภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีที่ใช้ในการแปล “ต้อง” และ なければならぬ ว่าหากไม่ใช่กลวิธีการแปลประจำรูป หรือการแปล “ต้อง” ด้วย なければならぬ และแปล なければならぬ ด้วย “ต้อง” ยังใช้คำอื่นใดในการแปลได้อีก

3. ขอบเขตการศึกษา なければならぬ และ “ต้อง”

なければならぬ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนหน้าที่แสดงเงื่อนไขหรือ なければ และส่วนหลังที่แสดงความเป็นไปหรือ ならぬ โดยส่วนหน้าและส่วนหลังมีรูปแบบการเขียนที่หลากหลาย ส่วนหน้าอาจเขียนในรูป なくては, ないと, なかつたら, ないなら (Kato, 2006) และส่วนหลังอาจเขียนในรูปแบบอื่น เช่น いけない, だめだ (Alfonso, 1980; Kato, 2006; Morita & Matsuki, 1989) 困る, つまらない, うるさい (Alfonso, 1980) まずい (Kato, 2006) นอกจากนี้

ในภาษาเขียนจะพบในรูปของ なげならぬ (Morita & Matsuki, 1989; Nitta, 2003) และ なげならない (Nitta, 2003) ส่วนในภาษาพูดจะพบในรูปของ なきやなんない (Kato, 2006) อีกทั้งยังอาจพบเห็น なくては และ なけれは ในรูป なくち และ なき หรือละส่วนหลัง (Nitta, 2003) แม้มีงานวิจัยอธิบายว่าการเขียนแต่ละรูปแบบสื่อความหมายที่แตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยพิจารณาการเขียนทุกรูปแบบรวมกัน เนื่องจากผู้วิจัยเริ่มการศึกษาจากวิเคราะห์ความหมายในภาพรวมของประโยคเป็นลำดับแรก

ส่วน “ต้อง” อาจปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคำ เช่น คงต้อง อาจจะต้อง จำเป็นต้อง ผู้วิจัยพิจารณากลุ่มคำเหล่านี้รวมกันด้วยเหตุผลเดียวกับ なけれはならない ทั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะ なけれはならない และ “ต้อง” ที่อยู่ในรูปประโยคบอกเล่าเท่านั้น

4. ความหมายของ なけれはならない และ “ต้อง”

ความหมายของคำเป็นสิ่งที่ผู้แปลต้องคำนึงถึงในการแปลเนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกกลวิธีการแปล จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่าความหมายหนึ่งของ なけれはならない คือ “หน้าที่และความจำเป็น” นอกจากนี้ยังมีความหมายอื่นอีก ได้แก่ “ความเชื่อแน่วและการคาดคะเน” (Nitta, 1991; Moriyama, 1997; Masuoka, 2007; Takanashi, 2010) เช่น 2 時間前に出発したのなら、もう到着してはいけない (Nitta, 2003, p. 109) “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน” (Morita & Matsuki, 1989; Nitta, 1991, 2003; Gomaru, 1995; Koyano, 2005; Arita, 2007; Takanashi, 2010) เช่น ただどきみはどうしても来てくれなくてはいけない (Morita & Matsuki, 1989, p. 188) “การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์” (Morita & Matsuki, 1989; Nitta, 1991, 2003; Gomaru, 1995) เช่น 人間はいつか誰でも死ななけれはならない (Gomaru, 1995, p. 30) และ “ความตั้งใจ” (Morita & Matsuki, 1989; Gomaru, 1995; Koyano, 2005; Masuoka, 2007; Takanashi, 2010) เช่น あの人の約束を守らないといけない (Masuoka, 2007, p. 222)

เช่นเดียวกับ なけれはならない ความหมายหนึ่งของ “ต้อง” คือ “หน้าที่และความจำเป็น” อย่างไรก็ตาม “ต้อง” มีความหมายที่หลากหลายกว่านั้น เช่น “ต้อง” ในประโยค “เขาต้องไปแน่” ที่สื่อถึง “ความเชื่อแน่วและการคาดคะเน” (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2480; กำชัย ทองหล่อ, 2515; พรทิพย์ ภัทรนาวิก, 2515; นววรรณ พันธุเมธา, 2525; ไพทยา มีสัตย์, 2540; สุธา รังกุพันธุ์, 2547; นฤต จันทรจารุ, 2552; สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554; Takahashi, 2008) หรือ “ต้อง” ในประโยค “เธอต้องทำตามที่ฉันสั่งนะ” ที่สื่อถึง “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน” (กำชัย ทองหล่อ, 2515; พรทิพย์ ภัทรนาวิก, 2515; นววรรณ พันธุเมธา, 2525; ไพทยา มีสัตย์,

2540; ราชบัณฑิตยสภา, 2554) หรือประโยค “ฉันต้องไปหาเธอให้ได้” ที่ “ต้อง” แสดงถึง “ความตั้งใจ” (นฤตล จันทรจารุ, 2552)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า なければならぬ มี 5 ความหมาย ในขณะที่ “ต้อง” มี 4 ความหมาย โดยความหมายหนึ่งที่ “ต้อง” ไม่มีคือ “การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือ ผลลัพธ์” อย่างไรก็ตาม เมื่อแปลประโยค 人間はいつか誰でも死ななければならぬ ที่ なければならぬ สื่อความหมายนี้โดยใช้ “ต้อง” อาจแปลได้ว่า “มนุษย์ทุกคนต้องตายลงสักวัน” จะพบว่าสามารถใช้ “ต้อง” ในการแปลได้อย่างเป็นธรรมชาติ อาจกล่าวได้ว่า “ต้อง” สามารถสื่อความหมายนี้ได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดความหมายของ “การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์” เพิ่มเป็นอีก 1 ความหมายของ “ต้อง” ในงานวิจัยนี้

จากความหมายข้างต้นของ なければならぬ และ “ต้อง” ผู้วิจัยได้กำหนดคำจำกัดความของความหมายแต่ละความหมายไว้ดังต่อไปนี้

4.1 หน้าที่และความจำเป็น

“หน้าที่” หมายถึง สิ่งที่ประธานในประโยคต้องกระทำให้เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นอยู่ทุกเมื่อไม่ว่าจะอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตตามกฎหมายที่สังคมหรือองค์กรเป็นผู้กำหนดขึ้น ส่วน “ความจำเป็น” คือ สิ่งที่ประธานในประโยคต้องกระทำ แต่ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์เป็นสถานการณ์ภายนอกไม่ใช่กฎหมายที่สังคม

4.2 ความเชื่อแนและการคาดคะเน

“ความเชื่อแน” หมายถึง ความเชื่อมั่นของผู้พูดที่มีความรู้สึกส่วนตัวเป็นที่ตั้งว่าเหตุการณ์จะเป็นเช่นนั้น ส่วน “การคาดคะเน” หมายถึง การคาดเดาหรือสันนิษฐานจากเหตุการณ์แวดล้อมอย่างเป็นเหตุเป็นผลถึงเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต โดยที่ผู้พูดไม่ได้ประสบกับเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง

4.3 การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน

ความหมายนี้สื่อถึงความต้องการที่ผู้พูดสื่อไปยังบุคคลที่ 2 หรือ 3 ให้กระทำการบางอย่างเพื่อให้เหตุการณ์ในประโยคเกิดขึ้น

4.4 การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์

ความหมายนี้หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น เกิด ตาย แข็งแรง สวย เสียใจ

4.5 ความตั้งใจ

“ความตั้งใจ” หมายถึง ความมุ่งมั่นของประธานในประโยคที่ต้องการกระทำสิ่งหนึ่งให้เกิดขึ้น โดยประธานของประโยคต้องเป็นสิ่งมีชีวิต และกริยาต้องเป็นกริยาที่มาจากความตั้งใจ

5. กลวิธีการแปลที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา

ที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบงานวิจัยของวิศรุตฯ โมราชาติ (2555) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความหมายของ “ต้อง” และ なければならない โดยสรุปผลไว้ 2 ประเด็น ได้แก่ (1) なければならない ไม่สามารถใช้ในการสื่อความหมายของการคาดคะเนจากความรู้สึกร่วมตัวได้ ในขณะที่ “ต้อง” ใช้ในการสื่อความหมายนี้ได้ และ (2) ในกรณีของความหมายดังกล่าว ผู้แปลสามารถใช้คำอื่นที่ไม่ใช่ なければならない ในการแปล “ต้อง” ได้ เช่น はずだ、にちがいない อย่างไรก็ตาม วิศรุตฯ โมราชาติ (2555) ไม่ได้ศึกษาวิธีการแปลโดยจำแนกตามความหมายของ “ต้อง” และ なければならない ผู้วิจัยจึงไม่สามารถนำงานวิจัยนี้มาอ้างอิงได้โดยตรง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษางานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลภาษาญี่ปุ่น-ภาษาไทย รวมทั้งกลวิธีการแปลในภาษาอื่นเพิ่มเติมต่อไป

งานแรกเป็นงานวิจัยของณัฐริรา ทับทิม (2556) ที่ศึกษาวิธีการและประเภทการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยจากการ์ตูนและนวนิยาย ผลการวิจัยสรุปว่ากลวิธีการแปลคำประเภทดังกล่าวมี 5 วิธี ได้แก่ (1) การแปลเป็นคำวิเศษณ์ เช่น การแปล いきなり ว่า “ปุบปับ” (2) การแปลเป็นคำกริยา เช่น การแปล わざわざ ว่า “อุตส่าห์” (3) การไม่แปล (4) การแปลเป็นคำนาม เช่น การแปล びっくり ว่า “(ด้วย) ความตกใจ” และ (5) การแปลเป็นสันธานวลีแสดงผลลัพธ์ เช่น การแปล すつきり ว่า “จนหมดไส้หมดพุง”

อีกงานหนึ่งเป็นงานวิจัยของสมเกียรติ เชวงกิจฉนิช (2559) ที่ศึกษาวิธีการแปลสำนวนแสดงวัฒนธรรมภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยโดยวิเคราะห์จากจดหมายข่าวและหนังสือแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย สมเกียรติ เชวงกิจฉนิช (2559) พบกลวิธีการแปล 9 วิธี ได้แก่ (1) การถอดเสียงทับศัพท์ เช่น การแปล 札幌 ว่า “ซัปโปโร” (2) การถอดเสียงทับศัพท์และเติมคำหรือวลีเพื่ออธิบาย เช่น การแปล 納豆 ว่า “ถั่วหมักนัตโตะ” (3) การถอดเสียงทับศัพท์และอธิบายเพิ่ม เช่น การแปล 大根餅 ว่า “ไดคอนโมจิ (ขนมหัวไชเท้า)” (4) การใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศสำหรับคำญี่ปุ่นที่เป็นคำยืมมาจากภาษาต่างประเทศ เช่น การแปล スーパージ ว่า “ซูเปอร์มาร์เก็ต” (5) การใช้คำแปลสำเร็จรูป ซึ่งหมายถึงการแปลโดยใช้คำศัพท์ที่มีการบัญญัติไว้และใช้กันอย่างแพร่หลายหรือคำแปลซึ่งแม้จะไม่มีมีการบัญญัติอย่างเป็นทางการแต่เป็นคำแปลที่คนจำนวนมากนิยมใช้ เช่น การแปล 刺身 ว่า “ปลาดิบ” (6) การแปลตามความหมายคำ เช่น การแปล 京都府 ว่า “นครเกียวโต” (7) การใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม เช่น การแปล こんにちは ว่า “สวัสดี” ที่แม้ความหมายจะไม่ตรงกันอย่างสมบูรณ์แต่สามารถใช้ทดแทนกันได้ (8) การใช้คำกว้างกว่าหรือคำที่มีความหมายใกล้เคียง เช่น การแปล 夏ばてを吹き飛ばしましょ。 ว่า “เอาชนะความร้อนในฤดูร้อนนี้กันเถอะ” ซึ่งความหมายเต็มของ 夏ばて คือ “อาการต่างๆ ซึ่งเกิดเนื่องจากอากาศร้อน

เช่น อ่อนเพลีย ไม่อยากอาหาร วิงเวียนศีรษะ ฯลฯ” และ (9) การไม่แปล เช่น การไม่แปลคำต่อท้ายชื่อคนจาก ゆたかくん เป็น “ยูตากะ”

อย่างไรก็ดี กลวิธีการแปลของงานทั้งสองชิ้นข้างต้นเป็นงานวิจัยที่ศึกษากลวิธีการแปลไม่ได้เป็นงานที่ศึกษาการแปลไวยากรณ์ ผู้วิจัยจึงคาดว่ากลวิธีที่งานเหล่านี้ระบุไว้ว่าจะไม่เพียงพอด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยด้านการแปลไวยากรณ์ในภาษาอื่นเพิ่มเติม เช่น เมทินี สิงห์เวชสกุล และปริมา มัลลิกะมาส (2557) ที่ศึกษากลวิธีการแปลหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” เป็นภาษาอังกฤษจากวรรณกรรมเรื่อง “หลายชีวิต” โดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” แสดงถึงสองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน เมทินี สิงห์เวชสกุล และปริมา มัลลิกะมาส (2557) สรุปว่ากลวิธีการแปล มี 2 วิธี คือ (1) การแปลความหมายตรงต้นฉบับ และ (2) การแปลความหมายไม่ตรงต้นฉบับ การแปลความหมายตรงต้นฉบับคือการถ่ายทอดใจความของสองเหตุการณ์ไว้อย่างครบถ้วน และระบุได้ว่าคำว่า “เอา” และกริยาแท้ในประโยคถูกแปลว่าอะไร เช่น การแปล “ในที่สุดก็มีคนไทยที่มีฐานะดีหรือชาวต่างประเทศเอาตัวไปเลี้ยงดู” ว่า “eventually well-off Thais or foreigners took them off and kept them.” ผู้แปลถ่ายทอดใจความได้ทั้งสองเหตุการณ์โดยแปล “เอาตัวไป” ว่า “took them off” และแปล “เลี้ยงดู” ว่า “kept them” ส่วนการแปลความหมายไม่ตรงต้นฉบับคือการถ่ายทอดใจความเพียงเหตุการณ์แรก หรือเหตุการณ์ที่สองหรือไม่แสดงถึงเหตุการณ์ใดเลย เช่น การแปล “มันนำเอาเรื่องที่เขาเล่าลือกันเกี่ยวกับเสือป่วนนั้นมาบรรยายเสียอย่างยืดยาว” ว่า “He **related** the tales the villagers told about him, at great length.” ที่ผู้แปลแปลเฉพาะเหตุการณ์แรกหรือแปลกริยา “บรรยาย” ด้วย “related”

อีกหนึ่งงานเป็นงานวิจัยของปวิข เรืองศิริ (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลกริยาวิเศษณ์แสดงรูปกาลที่สมบุรณ์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในนวนิยายเรื่อง “โรบินสัน ครูโซ” ปวิข เรืองศิริ (2559) สรุปว่ากลวิธีการแปลมี 2 วิธี คือ (1) การแปลโดยใช้กริยาช่วย ได้แก่ “แล้ว” “ได้...แล้ว” “เคย...แล้ว” “ได้” และ “เคย” และ (2) การละไม่แปลกริยาวิเศษณ์แสดงรูปกาลที่สมบุรณ์สำหรับการแปลโดยใช้กริยาช่วย ปวิข เรืองศิริ (2559) ยกตัวอย่างการแปล “till the wave **had driven** me a great way toward the shore.” ว่า “จนกระทั่งคลื่น**หอบพา**ผมเรื่อยเข้าไปยังฝั่งเป็นระยะทางไกลโข**แล้วนั้นแหละ**” ผู้แปลแปล “had driven” ด้วยคำว่า “หอบพา” ประกอบกับคำวิเศษณ์ “แล้ว” เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เสร็จสิ้นอย่างสมบุรณ์ ส่วนการละไม่แปล ปวิข เรืองศิริ (2559) ยกตัวอย่างการแปล “Most of the goods that I could see **had been spoiled** by water.” ว่า “บรรดาข้าวของต่างๆ ที่ผมเห็นส่วนมากถูก**น้ำเสียหายหมด**” ซึ่งประโยคแปลไม่มีกริยาวิเศษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงรูปกาลสมบุรณ์ของเหตุการณ์ในอดีต

6. การแบ่งประเภทกลวิธีการแปลในงานวิจัยนี้

จากงานวิจัยด้านการแปลดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองว่ากลวิธีการแปลแบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่ (1) การแปลโดยแทนที่ด้วยคำๆ หนึ่งโดยที่โครงสร้างประโยคยังคงเดิมอยู่ดังจะเห็นได้จากการแปลเป็นคำกริยา คำวิเศษณ์ และคำนามของณัฐจิรา ทับทิม (2556) การถอดเสียงทับศัพท์ การใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ การใช้คำแปลสำเร็จรูป การแปลตามความหมายของคำ การใช้สิ่งทดแทนทางวัฒนธรรม การใช้คำกว้างกว่าหรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงของสมเกียรติ เขวงกิจวิช (2559) การแปลความหมายตรงตามต้นฉบับของเมทีนี สิงห์เวชสกุล และปริมา มัลลิกะมาส (2557) และการแปลโดยใช้กริยาช่วยของปวิข เรียงศิริ (2559) ส่วนกลวิธีต่อมาคือ (2) การแปลเป็นภาษาแปลที่มีใจความและโครงสร้างประโยคแตกต่างจากต้นฉบับดังจะเห็นได้จากการแปลความหมายไม่ตรงตามต้นฉบับโดยแปลเฉพาะเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งของกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” ของเมทีนี สิงห์เวชสกุล และปริมา มัลลิกะมาส (2557) โดยผู้วิจัยเรียกกลวิธีนี้ว่า “กลวิธีการปรับบทแปล” และกลวิธีสุดท้ายคือ (3) “กลวิธีการละไม่แปล” ดังจะเห็นได้จากการไม่แปลของสมเกียรติ เขวงกิจวิช (2559) การไม่แสดงทั้งเหตุการณ์ที่หนึ่งและสองของกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” ของเมทีนี สิงห์เวชสกุล และปริมา มัลลิกะมาส (2557) และการละไม่แปลกริยาลีแสดงรูปกาลที่สมบูรณ์ของปวิข เรียงศิริ (2559)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากกลวิธี (1) ผู้วิจัยมองว่าคำๆ หนึ่งในที่นี้เป็นได้ทั้งคำที่นิยมใช้กันในวงกว้างจนกลายมาเป็นคำที่ผู้คนส่วนใหญ่ยึดเป็นรูปแบบ เช่น การแปล “ต้อง” เป็น なければならない และการแปล なければならない เป็น “ต้อง” หรือเรียกว่า “กลวิธีการแปลประจำรูป” และคำที่ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ได้ยึดเป็นรูปแบบแต่สามารถสื่อความหมายได้ตรงกัน ผู้วิจัยเรียกกลวิธีการแปลนี้ว่า “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น” ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงการแปล “ต้อง” ด้วยคำอื่นที่ไม่ใช่ なければならない และการแปล なければならない ด้วยคำอื่นที่ไม่ใช่ “ต้อง”

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของ “ต้อง” และ なければならない พบว่าสองคำนี้เป็นทัศนภาวะซึ่งมีคุณสมบัติหนึ่งคือการไม่ปรากฏรูป ในภาษาไทยอาจไม่ปรากฏรูปหากประโยคนั้นเป็นมาลาบอกเล่า (พรทิพย์ ภัทรนาวิก, 2515) เช่นเดียวกับในภาษาญี่ปุ่น ทัศนภาวะอาจไม่ปรากฏรูปหากเป็น 真偽判断のモダリティ ที่ผู้พูดบอกเล่าถึงความเป็นจริง (確言) (Inoue, 2006) ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงไม่มี “กลวิธีการละไม่แปล” ทำให้ “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น” ประกอบด้วย “ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” และ “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป”

สำหรับรูปแบบของ “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” ผู้วิจัยอ้างอิงงานของ Inoue (2009) ที่กล่าวว่ารูปของทัศนภาวะในภาษาญี่ปุ่นประกอบด้วย 1) การผันภาคแสดง (述語の活用形) เช่น 行きなさい、行こう และการเพิ่มคำในภาคแสดง (各種の述語付加形式) เช่น 行かな

ればならない、行きそうだ 2) คำวิเศษณ์ (副詞) เช่น たぶん行く 3) คำแสดงอารมณ์ (感動詞) เช่น あれ? และ 4) คำเสริมน้ำเสียง (イントネーション) เช่น 行く? อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก 3) ไม่สอดคล้องกับคำที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และ 4) เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยไม่อาจศึกษาได้จากวิธีวิจัยที่ศึกษาโดยใช้วรรณกรรมแปล “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” ในงานวิจัยนี้จึงไม่ครอบคลุมถึงข้อ 3) และ 4) ดังนั้น “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” ในงานวิจัยนี้จึงประกอบด้วย 1) ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป (แบบการฝึกภาคแสดง) โดยผู้วิจัยแยกไวยากรณ์บางประเภทของทัศนภาวะกลุ่มนี้ออกมา เช่น รูปตั้งใจ รูปคำสั่ง เพื่อจะได้เห็นประเภทคำที่ถูกนำมาใช้ได้ง่ายขึ้น และ 2) คำวิเศษณ์ ทั้งนี้ อาจมีรูปแบบอื่นเพิ่มเติมด้วยตามข้อมูลการวิจัยที่พบจริง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น งานวิจัยนี้จะแบ่งกลวิธีการแปลออกเป็น 3 กลวิธี ได้แก่ (1) กลวิธีการแปลประจำรูป (2) กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น (แบ่งเป็นทัศนภาวะแบบปรากฏรูป ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป คำวิเศษณ์ และอื่นๆ) และ (3) กลวิธีการปรับบทแปล

7. วิธีการวิจัย

7.1 การคัดเลือกแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกวรรณกรรมต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นที่มีการแปลเป็นภาษาไทยจำนวน 5 เรื่อง และวรรณกรรมต้นฉบับภาษาไทยที่มีการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นจำนวน 5 เรื่อง โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก 4 ข้อ คือ (1) วรรณกรรมได้รับรางวัลสาขาวรรณกรรมหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง (2) ผู้แต่งมีผลงานสาขาวรรณกรรมหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง (3) ผู้แปลจบการศึกษาด้านภาษาญี่ปุ่น ในกรณีที่แปลงานต้นฉบับภาษาญี่ปุ่น และจบการศึกษาด้านภาษาไทยในกรณีที่แปลงานต้นฉบับภาษาไทย หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง และ (4) คุณสมบัติอื่นๆ ของวรรณกรรมหรือผู้แปลที่น่ายอมรับ เช่น วรรณกรรมที่ได้รับคัดเลือกเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของกระทรวงศึกษาธิการ จากเกณฑ์ 4 ข้อเหล่านี้ ผู้วิจัยได้เลือกวรรณกรรมดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1

รายการวรรณกรรมแปลที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้

วรรณกรรมญี่ปุ่น-ไทย	วรรณกรรมไทย-ญี่ปุ่น
โตะโตะจัง เด็กหญิงขำเหงือก BLU เอ็กเคียน	อยู่กับก๊ว เวลาในขวดแก้ว ข้างหลังภาพ
ROSSO ร้อนแรง ไม่ครบห้า และริง คำสาปมรณะ	คำพิพากษา และแพนด้า

7.2 เกณฑ์การจำแนกความหมายของ “ต้อง” และ なければならない

“ต้อง” และ なければならない มีความหมายหลากหลายและมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการแปล ดังนั้น เพื่อให้การจำแนกความหมายเป็นไปอย่างถูกต้องมากที่สุด ผู้วิจัยจึงกำหนดองค์ประกอบของประโยคที่จะใช้ในการพิจารณาความหมายดังต่อไปนี้

7.2.1 ภาคประธาน: บุรุษที่ 1 2 หรือ 3 หรือสิ่งไม่มีชีวิต (Gomaru, 1995; Koyano, 2005; Masuoka, 2007; Nitta, 1991; Takanashi, 2010; ไพทยา มีสัตย์, 2540)

สำหรับความหมายของ “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน” ผู้ลงมือกระทำต้องเป็นบุรุษที่ 2 และความหมายของ “ความตั้งใจ” ไม่สามารถเป็นสิ่งไม่มีชีวิตได้

7.2.2 ภาคแสดง: กริยาที่มาจากความตั้งใจ, กริยาที่ไม่ได้มาจากความตั้งใจ หรือกริยาแสดงสภาพหรือคำวิเศษณ์ (Arita, 2007; Kato, 2006; Morita & Matsuki, 1989; นฤตล จันทรจักร, 2552)

ความหมายของ “หน้าที่และความจำเป็น” และ “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน” มีเงื่อนไขคือต้องเป็นกริยาที่มาจากความตั้งใจหรือกริยาแสดงสภาพหรือคำวิเศษณ์ ส่วนความหมายของ “การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์” เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ภาคแสดงจึงต้องเป็นกริยาที่ไม่ได้มาจากความตั้งใจ กริยาแสดงสภาพ หรือคำวิเศษณ์ ส่วนความหมายของ “ความเชื่อแนและการคาดคะเน” ไม่มีข้อจำกัดสำหรับภาคแสดง

7.2.3 เวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้น: อดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต (Takahashi, 2008)

ในความหมายของ “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน” เหตุการณ์ต้องเป็นปัจจุบันและอนาคต ส่วนความหมายอื่นๆ เหตุการณ์เกิดได้ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

8. สรุปผลการวิจัย

8.1 กลวิธีการแปล “ต้อง”

จากการวิจัย ผู้วิจัยพบกลวิธีการแปล “ต้อง” ในแต่ละความหมายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2

สรุปกลวิธีการแปล “ต้อง” แยกตามความหมาย

ความหมาย กลวิธี	หน้าที่และ ความ จำเป็น	ความเชื่อ แน่น และ การ คาดคะเน	การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน	การเป็น เช่นนั้น โดย ธรรมชาติ หรือ ผลลัพธ์	ความ ตั้งใจ	รวม
การแปล ประจำรูป	420 (59.24%)	8 (12.12%)	23 (41.07%)	24 (14.81%)	4 (26.67%)	479 (47.52%)
การแปล โดยใช้คำอื่น	210 (29.62%)	48 (72.73%)	27 (47.21%)	108 (66.67%)	11 (73.33%)	404 (40.08%)
การปรับ บทแปล	79 (11.14%)	10 (15.15%)	6 (10.72%)	30 (18.52%)	0 (0.00%)	125 (12.40%)
รวม	709	66	56	162	15	1,008

หมายเหตุ

- ช่องสี่เหลี่ยมเป็นกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดในแต่ละความหมาย
- หน่วย คือ จำนวนรูปภาษาที่พบ

ในความหมายของ “หน้าที่และความจำเป็น” กลวิธีการแปลที่พบมากที่สุด คือ “กลวิธีการแปลประจำรูป” ในขณะที่กลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดในความหมายของ “ความเชื่อแน่นและการคาดคะเน” “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน” “การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์” และ “ความตั้งใจ” คือ “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น”

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งความสนใจไปที่ “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น” เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือเพื่อค้นหากลวิธีการแปลอื่นนอกจากกลวิธีการแปลประจำรูป โดยคำอื่นที่ผู้วิจัยพบในแต่ละความหมายมีดังต่อไปนี้

1) หน้าที่และความจำเป็น

ตารางที่ 3

กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่นที่พบในการแปล “ต้อง” ในความหมายของหน้าที่และความจำเป็น

คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ	คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ
ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป	98 (46.67%)	คำคุณศัพท์ (必要な)	9 (4.29%)
ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป	57 (27.14%)	คำวิเศษณ์	4 (1.90%)
สำนวนแสดงความจำเป็น (必要がある)	16 (7.62%)	รูปตั้งใจ	2 (0.95%)
กริยาแสดงสภาพ ~ている	12 (5.71%)	อื่น ๆ	12 (5.71%)
รวม			210 (100.00%)

จากตารางข้างต้น พบว่ามีการใช้ “ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” มากที่สุด รองลงมาคือ “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” และ “สำนวนแสดงความจำเป็น (必要がある)” ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป ได้แก่ ことだ、ざるを得ない、しかない、～ずには～ない、～ないわけにはいかない、に決まっている、のだ、はずだ、べきだ、他ない、余儀ない โดยมีตัวอย่างประโยคดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง (2)

(ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป) ทิดส่งออกแรงผลักไส
มายสมทรง นางยังต้อง ทิดส่งจึง ต้องจับแขนลาก
ออกไปเป็นที่วุ่นวาย

(คำพิพากษา, น. 72)

ティット・ソンはとうとう手を出し、ナーンを突きとばした。彼女はそれでも頑固に言うことを聞かない。とうとうティット・ソンが彼女の腕を掴んで引きずったため、取っ組み合い同然になってしまった。

(裁き, p. 80)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่ทิดส่งพยายามจับมายสมทรงออกนอกวัด ในประโยคต้นฉบับ “ทิดส่งจึง ต้องจับแขนลากออกไปเป็นที่วุ่นวาย” ผู้เขียนใช้ “ต้อง” แสดงถึง “ความจำเป็น”

ที่ต้องลากมายสมทรวงออกไป ในประโยคแปล とうとうティット・ソンが彼女の腕を掴んで 引きずったため、取っ組み合い同然になってしまった พบว่าผู้แปลใช้ “ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” หรือกริยารูปอดีต ผู้วิจัยมองว่าเป็นเพราะประโยคนี้เป็นการบรรยายเหตุการณ์ตามความเป็นจริง ผู้แปลจึงไม่ใช้ทัศนภาวะแสดงความจำเป็นเพิ่มเติม

ตัวอย่าง (3) (ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป ことだ)

แต่ก่งไม่ยอมให้ฉันเรียนหนังสือจีน “อยู่เมืองไทยต้อง
เรียนรู้หนังสือไทยก่อน ไม่อย่างนั้นจะอยู่กับเขาได้
อย่างไร” ก่งบอก

(อยู่กับก่ง, น. 49)

「タイ国にいるのだから先ずタイ語を学ぶことだ
よ。そうしなかったらどうやって彼らと一緒に住
んでいられるかいな。」とおじいさんは言った。

(中国じいさんと生きる, p. 26)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่ก่งจะให้หยกรเรียนภาษาไทยก่อนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกับคนไทยได้ ในประโยคต้นฉบับ “อยู่เมืองไทยต้องเรียนรู้หนังสือไทยก่อน” ผู้เขียนใช้ “ต้อง” เพื่อแสดงถึงความจำเป็นของการเรียนรู้หนังสือไทย เมื่อพิจารณาประโยคแปล タイ国にいるのだから先ずタイ語を学ぶことだよ พบว่าผู้แปลใช้ ことだ เพื่อสื่อถึงความจำเป็นดังกล่าว

2) ความเชื่อแน่นและการคาดคะเน

ตารางที่ 4

กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่นที่พบในการแปล “ต้อง” ในความหมายของความเชื่อแน่นและการคาดคะเน

คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ	คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ
ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป	19 (39.58%)	คำวิเศษณ์	8 (16.67%)
ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป	15 (31.25%)	กริยาแสดงสภาพ ~ている	6 (12.50%)
รวม			48 (100.00%)

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่ามีการใช้ “ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” มากที่สุด รองลงมาคือ “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” ได้แก่ ~そうだ、だろう、と思う、に決まっている、に違いない、はずだ、間違いない โดยมีตัวอย่างประโยคดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง (4) (ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป)

"พ่อรู้ว่าวันนี้มันต้องมาถึง..." พ่อพิมพ์ในลำคอ

(เวลาในขวดแก้ว, น. 82)

「この日が来ることは、父さんにはわかってた」

父さんは喉の中でもそそそと言った。

(瓶の中の時間, p. 123)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นคำพูดที่พ่อพูดกับนัต หลังจากนัตเล่าเรื่องลุงอมรหรือคนรักใหม่ของแม่ ให้พ่อฟัง ในประโยค “พ่อรู้ว่าวันนี้มันต้องมาถึง” จากกริยา “รู้” พิจารณาได้ว่า “ต้อง” ในที่นี้แสดงถึง “ความเชื่อแน” เมื่อพิจารณาประโยคแปล この日が来ることは、父さんにはわかってた พบว่าผู้แปลใช้กริยารูปธรรมดา (来る) ผู้วิจัยมองว่าผู้แปลเลือกใช้กริยารูปธรรมดา เนื่องจากท้ายประโยคมีกริยา わかってた ที่แสดงถึงความเชื่อแนอยู่แล้ว

ตัวอย่าง (5) (ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป ~そうだ)

อัลโหล แพนด้านะครับ ที่บริษัทผมต้องเกิดเรื่องไม่ดี

ขึ้นเร็ว ๆ นี้แน่ ผมอยากแจ้งความล่วงหน้าเสียเลย

คุณตำรวจจะได้เตรียมพร้อมมาช่วยผมทัน

(แพนด้า, น. 84)

もしも、こちらはパンダです。うちの会社、近

いうちに絶対良からぬことをしでかしそうです。

だから前もって訴え出ました。そうしておけば、みなさんがボクだけを救い出せるよう準備ができ

ると思って

(パンダ, p. 96)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่แพนด้าโทรติดต่อตำรวจเพื่อแจ้งเหตุร้ายที่แพนด้าเชื่อว่าต้องเกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้ ในประโยคต้นฉบับ “ที่บริษัทผมต้องเกิดเรื่องไม่ดีขึ้นเร็ว ๆ นี้แน่” ผู้เขียนใช้ “ต้อง” ประกอบกับ “แน่” เพื่อแสดงถึง “ความเชื่อแน” เมื่อพิจารณาประโยคแปล うちの会社、近いうちに絶対良からぬことをしでかしそうです พบว่าผู้แปลใช้ ~そうだ ในการแสดงถึงความเชื่อแนดังกล่าว

3) ความตั้งใจ

ตารางที่ 5

กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่นที่พบในการแปล “ต้อง” ในความหมายของความตั้งใจ

คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ	คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ
ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป	5 (45.46%)	รูปตั้งใจ	3 (27.27%)
ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป	3 (27.27%)		
รวม			48 (100.00%)

จากตารางข้างต้น พบการใช้ “ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” มากที่สุด รองลงมาคือ “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” ซึ่งได้แก่ ~ず~ない、のだ、のだと思う และ “รูปตั้งใจ” ตามลำดับ โดยมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง (6) (ทัศนภาวะแบบปรากฏรูปのだ)

พักคิดถึงเหล้าขึ้นมาทันที ใจสั่นอ่อนเพลียไปหมด

-ไม่...ก็ต้องไม่กินมัน ! -ไม่อีกเด็ดขาด กุเล็กแล้ว!

(คำพิพากษา, น. 191)

—だめだ・・・あれに手を出してはいけないんだ！

—二度と絶対にだめだ。もう止めたんだ！

(裁き, p. 230)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นความตั้งใจของพักที่จะเลิกดื่มเหล้า ในประโยค “ไม่...ก็ต้องไม่กินมัน !” ผู้เขียนใช้ “ต้อง” ในการแสดงถึงความตั้งใจของพัก เมื่อพิจารณาประโยคแปล あれに手を出してはいけないんだ ! พบว่าผู้แปลใช้ไวยากรณ์のだ ในการสื่อถึงความตั้งใจดังกล่าว

ตัวอย่าง (7) (ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป)

"ฉันจะไปหาสารวัตรใหญ่" แม่ประกาศสั้น "ยังงั้นนี่

ฉันก็ต้องเอาแท็กซี่กลับบ้านให้ได้ คอยดูสิ"

(เวลาในขวดแก้ว, น. 35)

「私は署長に会って来るわ」母さんは大声で宣言した。「どうあっても今夜中にお前を連れて帰りますからね。見てなさい」

(瓶の中の時間, p. 52)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่นัดเข้าคุกและแม่ตั้งใจจะไปพากลับบ้าน ในประโยคต้นฉบับ “ยังงั้นฉันก็ต้องเอาแกลกลับบ้านให้ได้” ผู้อ่านตีความได้ว่า “ต้อง” ในที่นี้แสดงถึง “ความตั้งใจ” เนื่องจากมีคำว่า “ยังงั้น” และ “ให้ได้” เมื่อพิจารณาประโยคแปล どうあっても今夜中にお前を連れて帰りますからね ผู้แปลใช้กริยา รูป ~ます (帰ります) เนื่องจากในประโยคมี どうあっても ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเทียบได้กับ “ยังงั้น” ซึ่งสื่อถึงความตั้งใจอยู่แล้ว

ตัวอย่าง (8) (รูปตั้งใจ)

ข้าพเจ้าได้ทำการไว้แล้วว่า ข้าพเจ้าจะต้องอยู่กับเธอ

จนกระทั่งนาทีสุดท้าย

(ข้างหลังภาพ, น. 59)

私は彼女と最終の瞬間まで一緒にいようとある計画を思いついた。

(絵の裏, p. 70)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่หม่อมราชวงศ์กิริติ (เธอ) ต้องเดินทางออกจากประเทศญี่ปุ่นเพื่อกลับประเทศไทย นพพร (ข้าพเจ้า) ตั้งใจไปส่งหม่อมราชวงศ์กิริติที่ทำเรือ จากกริยา “กะการ” พิจารณาได้ว่าผู้เขียนใช้ “ต้อง” เพื่อแสดงถึง “ความตั้งใจ” สำหรับประโยคแปล 私は彼女と最終の瞬間まで一緒にいよう จะเห็นได้ว่าผู้แปลใช้รูปตั้งใจ いよう (ผันมาจาก いる) ซึ่งเป็นไวยากรณ์ที่สื่อถึงความหมายของ “ความตั้งใจ” ได้อย่างชัดเจน

4) การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน

ตารางที่ 6

กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่นที่พบในการแปล “ต้อง” ในความหมายของการบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน

คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ	คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ
รูปคำสั่ง	14 (51.85%)	สำนวนอื่น ๆ	1 (3.71%)
ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป	12 (44.44%)	(てもらいたい)	
รวม			27 (100.00%)

จากตารางข้างต้น พบว่ามีการใช้ “รูปคำสั่ง” จำนวนมากที่สุด ส่วนคำอื่นที่พบว่ามีการใช้มากรองลงมา คือ “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” ซึ่งได้แก่ ことだ、～てほしい、のだ、べきだ โดยแต่ละคำมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (9) (รูปคำสั่ง)

มรรคนายกจึงออกอุบายว่า “ผู้หญิงต้องไปนั่งข้างหลัง”

(คำพิพากษา, น. 180)

寺の世話役が**女性は後方に座ってください**と巧みな口実を言った。

(裁き, p. 217)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่ชาวบ้านกำลังนั่งฟังพระสงฆ์สวด และมรรคนายกไม่ต้องการให้นางสมทรงเข้ามา จึงสั่งนางสมทรงว่าผู้หญิงต้องไปนั่งข้างหลัง จากบริบทเหล่านี้ทำให้ทราบว่า “ต้อง” ใน “ผู้หญิงต้องไปนั่งข้างหลัง” แสดงถึง “คำสั่ง” เมื่อพิจารณาประโยคแปล **女性は後方に座ってください** พบว่าผู้แปลใช้รูปคำสั่ง **～てください** ซึ่งแสดงความหมายของคำสั่งอย่างชัดเจน หากแปลโดยใช้ **なければならぬ** ผู้อ่านอาจตีความว่ามรรคนายกบอกว่าผู้หญิงมี “ความจำเป็น” ต้องไปนั่งข้างหลัง

ตัวอย่าง (10) (ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป ～てほしい)

บันทึกเล่มนี้จะไม่สมบูรณ์ หากผมลืมแสดงความขอบคุณ
อย่างที่สุดต่อพ่อ แม่ และน้องสาว ก่อนเดินทางไปจากโลก
พวกคุณต้องกรุณาทบทวนบรรทัดส่วนตัวสองสาม
บรรทัดข้างล่างเอาหน่อย

(แพนด้า, น. 44)

だから、ボクが地球から旅立つ前に、両親と妹への心からの感謝をこめたメッセージを書き忘れたなら、このメモは不完全なものになってしまう。
キミたちにはどうか次の数行のメッセージを我慢して読んでほしい。

(パンダ, p. 51)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นสิ่งที่แฟนด้าต้องการบอกผู้อ่านว่าเขาจะแสดงความขอบคุณต่อพ่อแม่ และน้องสาว จึงเรียกร้องให้ผู้อ่านอดทนอ่านเนื้อหาแสดงความขอบคุณ ในประโยคต้นฉบับ “พวกคุณต้องกรุณาทนอ่านบรรทัดส่วนที่สองสามบรรทัดข้างล่างเอาหน่อย” ใช้ “ต้อง” เพื่อแสดงถึง “การเรียกร้อง” ของแฟนด้าที่มีต่อผู้อ่าน ส่วนในประโยคแปล キミたちにはどうか次の数行のメッセージを我慢して読んでほしい ใช้ でほしい เพื่อแสดงถึงการเรียกร้องนั้น แต่หากใช้ なければならぬ ในการแปล อาจทำให้ผู้อ่านตีความว่าเป็นการบอกถึงความจำเป็น

5) การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์

ตารางที่ 7

กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่นที่พบในการแปล “ต้อง” ในความหมายของการเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์

คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ	คำอื่นที่ใช้ในการแปล	จำนวน รูปภาษาที่พบ
ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป	49 (45.37%)	กริยาแสดงสภาพ ~ている	5 (4.63%)
ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป	20 (18.52%)	คำวิเศษณ์	3 (2.78%)
รูปถูกกระทำ	5 (4.63%)	สำนวนอื่น ๆ	26 (24.07%)
รวม			108 (100.00%)

จากตารางข้างต้น พบว่ามีการใช้ “ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” มากที่สุด ส่วนคำอื่นที่พบมารองลงมา คือ “สำนวนอื่น ๆ” ได้แก่ になる・になっている・となる・くなる、ことにつながる、てしまう、他に手はない、破目になる・なった・陥る และ “ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป” ได้แก่ ざるを得ない、～ずに・ないで～ない、のだ、ものだ、他ない、はずだ、わけだ โดยมีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง (11) (ทัศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป)

หล่อนตอบเป็นภาษาอังกฤษได้เรียบร้อยพอใช้ ซึ่งทำให้ท่านต้องแสดงความพอใจอีก

(ข้างหลังภาพ, น. 10)

それに対して彼女はかなり達者な英語でうけこたえることができたので、卿は重ねて喜色を示された。

(絵の裏, p. 12)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่ท่านอิการบตี (ท่าน) รู้สึกพึงพอใจสาวใช้ (หล่อน) ที่นพพรจัดจ้างมา ในประโยค “ทำให้ท่านต้องแสดงความพอใจอีก” กริยา “แสดงความพอใจ” ไม่ได้มาจากความตั้งใจ จึงพิจารณาได้ว่า “ต้อง” แสดงถึง “ความเป็นไปโดยธรรมชาติ” เมื่อพิจารณาประโยค 卿は重ねて喜色を示された พบว่าผู้แปลใช้กริยารูปอดีต (示された) เพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะที่ว่าทัศนภาวะอาจไม่ปรากฏรูปหากเป็นการบอกเล่าถึงความจริง

ตัวอย่าง (12) (สำนวนอื่น ๆ)

กั๊งแกแล้ว ยังไม่รู้วันไหนเวลาไหนกั๊งจะทำงานไม่ได้
ซึ่งหมายความว่าเราจะต้องอดอยากทันทีถ้าไม่มี
เงินสำรองเก็บไว้บ้างเผื่อยามฉุกเฉิน

(อยู่กับกั๊ง, น. 45)

老いたおじいさんがいつ何時それ以上もう働けなくなるか、そして何かあった時貯金の用意がないとたちまち食べられなくなるか不安だった。

(中国じいさんと生きる, p. 24)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการอธิบายถึง “ผลลัพธ์” หรือความอดอยากที่จะเกิดขึ้นหากกั๊งทำงานไม่ได้ ในประโยคต้นฉบับ “เราจะต้องอดอยากทันทีถ้าไม่มีเงินสำรองเก็บไว้บ้าง” ใช้ “ต้อง” เพื่อแสดงถึง “ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น” ส่วนในประโยคแปล 貯金の用意がないとたちまち食べられなくなるか不安だった ใช้การผันรูปเป็น くなる เพื่อสื่อถึงความหมายดังกล่าว

ตัวอย่าง (13) (ทัศนภาวะแบบปรากฏรูป ざるを得なかった)

แต่เมื่อเหลียวมาต้องตกใจซ้ำสองอีกกับร่างที่เห็น
มายสมทรงนอนระอระอเห็นปุยนสีดำโดดเด่นอยู่
กลางลำตัว

(คำพิพากษา, น. 162)

だが、見廻した途端、人の身体が見え、また更に驚かざるを得なかった。ナーンがそこに寝転んで、いまかとばかりに身をちらして待っていた。女の身体の中央にくっきりと黒い陰毛が立ちはだかって見える。

(裁き, p. 201)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่พิกมองหลังกระดูกของพ่อ แต่ต้องตกใจเพราะเห็นนางสมทรงเปลือยกายนอนอยู่ในประโยคต้นฉบับ “แต่เมื่อเหลียวมาต้องตกใจซ้ำสองอีกกับร่างที่เห็น” ผู้เขียนใช้ “ต้อง” นำหน้า “ตกใจ” ซึ่งเป็นกริยาแสดงความรู้สึกเพื่อแสดงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาประโยคแปล だが、見廻した途端、人の身体が見え、また更に驚かざるを得なかった พบว่าผู้แปลใช้ ざるを得ない เพื่อแสดงถึงผลลัพธ์ของการตกใจ

8.2 กลวิธีการแปล なければならぬ

ผู้วิจัยพบกลวิธีการแปล なければならぬ ในแต่ละความหมายดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8

สรุปกลวิธีการแปล なければならぬ แยกตามความหมาย

ความหมาย กลวิธี	หน้าที่และความ จำเป็น	ความเชื่อ แน่น และ การ คาดคะเน	การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน	การเป็น เช่นนั้น โดย ธรรมชาติ หรือ ผลลัพธ์	ความ ตั้งใจ	รวม
การแปล ประจำรูป	98 (90.74%)	3 (75.00%)	9 (90.00%)	10 (83.34%)	4 (40.00%)	123 (85.42%)
การแปล โดยใช้คำอื่น	5 (4.63%)	1 (25.00%)	1 (10.00%)	1 (8.33%)	3 (30.00%)	11 (7.64%)
การปรับ บทแปล	5 (4.63%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1 (8.33%)	3 (30.00%)	10 (6.94%)
รวม	108	4	10	12	10	144

หมายเหตุ

- ช่องสี่เหลี่ยมเป็นกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดในแต่ละความหมาย

- หน่วย คือ จำนวนรูปภาษาที่พบ

จากตารางข้างต้น กลวิธีการแปลที่พบมากที่สุด คือ “กลวิธีการแปลประจำรูป” ส่วนคำอื่นที่ใช้ในการแปล พบว่ามีการใช้คำว่า “ควร” ใน “หน้าที่และความจำเป็น” และ “ความเชื่อแน่น และการคาดคะเน”, คำว่า “ต้องการ” ใน “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน”, คำว่า “ย่อม” ใน “การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์” และคำว่า “ตั้งใจ” และ “อยาก” ใน “ความตั้งใจ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (14) (ความเชื่อและการคาดคะเน – “ควร”)

恐ろしい顔をしているから鬼に怯えたとしたら、
同じく恐ろしい顔形をしたゴジラの模型にも陽子
は怯えなければならない。

(リング, p. 62)

ถ้าหากโยโกะกลัวอสูรเพราะมีหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว
แล้วละก็ เธอก็ควรจะกลัวก็อดซิลาด้วย

(ริง คำสาปมรณะ, น. 58)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงการสันนิษฐานของอาซาคาวาถึงอาการหวาดกลัวของโยโกะ ที่มีต่อหน้ากากอสูร โยโกะเคยแสดงความสนใจต่อหุ่นก็อดซิล่า ผิดจากข้อสันนิษฐานที่ว่า หากโยโกะร้องไห้เมื่อเห็นหน้ากากอสูรเพราะหน้าตาที่น่าเกลียดน่ากลัว เธอก็ควรหวาดกลัวหุ่นก็อดซิลาด้วย จากบริบทเหล่านี้ ทำให้ทราบว่า なければならない ใน 同じく恐ろしい顔形をしたゴジラの模型にも陽子は怯えなければならない สื่อถึง “การคาดคะเน” เมื่อพิจารณาประโยคแปล “เธอก็ควรจะกลัวก็อดซิลาด้วย” พบว่าผู้แปลไม่ได้ใช้ “ต้อง” แต่ใช้ “ควร” การที่ผู้แปลไม่ใช้ “ต้อง” ในที่นี้อาจเป็นเพราะที่มาของการคาดคะเนเป็นเพียงการคิดเชื่อมโยงจากเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งไม่มีหลักฐานหนักแน่นเพียงพอที่จะใช้ “ต้อง” ได้ ผู้แปลจึงใช้ “ควร” แทน

ตัวอย่าง (15) (การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ตักเตือน – “ต้องการ”)

おまえには、オレの得た結論を検証してもらわ
なくてはならない。

(リング, p. 163)

ฉันต้องการให้นายเป็นคนพิสูจน์ข้อสรุปของฉันอีกที

(ริง คำสาปมรณะ, น. 136)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงการเรียกร้องของริวจิ (ฉัน) ที่มีต่ออาซาคาวา (นาย) ให้ประเมินข้อสรุปของริวจิ ในประโยค おまえには、オレの得た結論を検証してもらわなくてはならない จาก おまえには . . . してもら ทำให้ทราบว่า なくてはならない ใช้เพื่อแสดงถึง “การเรียกร้อง” เมื่อพิจารณาประโยคแปล “ฉันต้องการให้นายเป็นคนพิสูจน์ข้อสรุปของฉันอีกที” พบว่าผู้แปลไม่ได้ใช้ “ต้อง” แต่ใช้ “ต้องการ” แทน หากผู้แปลแปล なくてはならない ด้วย “ต้อง” ว่า “ฉันต้องให้นายเป็นคนพิสูจน์ข้อสรุปของฉันอีกที” อาจทำให้ผู้อ่านตีความไปว่าอาซาคาวามี “ความจำเป็น” ต้องพิสูจน์ข้อสรุปของริวจิ

ตัวอย่าง (16) (ความตั้งใจ – “ตั้งใจ”)

だが、是が非でも勝たなければならない。関東大会に進めるのは、東京都から4校。つまり、ベスト4に残らなければならないのだ。

(五体不満足, p. 144)

แต่เราก็ออยากจะเอาชนะให้ได้ มีเพียง 4 ทีมจากโตเกียวเท่านั้นที่มีโอกาสลงแข่งชิงแชมป์ภาคคันโต หมายความว่าเราจะต้องอยู่ใน 4 ทีมที่ดีที่สุดให้ได้

(ไม่ครบห้า, น. 136)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการแสดงถึงความตั้งใจของโอโตทาเกะที่ต้องการชนะที่มันชิโดซังโค ในประโยค 是が非でも勝たなければならない จาก 是が非でも ทำให้ทราบว่า なければならない แสดงถึง “ความตั้งใจ” ในขณะที่ประโยคแปล “แต่เราก็ออยากจะเอาชนะให้ได้” ผู้แปลไม่ได้แปลโดยใช้ “ต้อง” แต่ใช้ “อยาก” ประกอบกับ “ให้ได้” หากแปลโดยใช้ “ต้อง” ว่า “แต่เราต้องเอาชนะ” ผู้อ่านอาจตีความว่าการเอาชนะนั้นเป็น “ความจำเป็น” มากกว่า “ความตั้งใจ”

9. อภิปรายผลการวิจัย

9.1 “ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์” กับ “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น”

หากพิจารณาตามแนวคิดการแบ่งทัศนภาวะของ Tamaji & Horie (2005) ที่ยึดตาม van der Auwera and Plugian (1998) พบว่า なければならない ซึ่งเป็น 評価のモダリティ (Inoue, 2006) จัดเป็นทัศนภาวะบอกความจำเป็น (Deontic modality) (Tamaji & Horie, 2005) ในขณะที่ “ต้อง” เป็นทัศนภาวะบอกความจำเป็น (Deontic modality) และความเป็นไปได้ (Epistemic modality) (นฤตล จันทรจักร, 2552) อย่างไรก็ตาม ความหมายของความเป็นไปได้เกิดจากระบบความคิดของมนุษย์ที่เชื่อมโยงจากความหมายของความเป็น (สุตา รังกุพันธุ์, 2547) ดังนั้น จากแนวคิดเหล่านี้ จึงสรุปได้ว่าความหมายเชิงอรรถศาสตร์ (Semantic) ของ なければならない และ “ต้อง” คือ “หน้าที่และความจำเป็น” ส่วนอีก 4 ความหมายเป็นความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatic) ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนตัวอย่างของ “ต้อง” และ なければならない ที่พบความหมายของ “หน้าที่และความจำเป็น” มากที่สุด และมากกว่าความหมายอื่นอีก 4 ความหมายอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยมองว่าเนื่องจาก “ต้อง” และ なければならぬ มีความหมายเชิงอรรถศาสตร์ที่ตรงกัน ทำให้พบ “กลวิธีการแปลประจำรูป” มากที่สุดในการแปลทั้งสองคำนี้ ส่วนอีก 4 ความหมายเนื่องจากเป็น “ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์” ที่ต้องอาศัยบริบทแวดล้อมในการตีความร่วม เช่น ความหมายของ “การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ดักเตือน” ต้องใช้กับบุรุษที่ 2 หรือ 3 ทำให้ผู้แปลเลือกใช้ “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น” แทนเพื่อที่จะสื่อความหมายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากใช้กลวิธีการแปลประจำรูปอาจทำให้ผู้อ่านตีความหมายว่าเป็นหน้าที่หรือความจำเป็นแทน ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของการแปลความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ด้วยคำอื่นที่ไม่ใช่ なければならぬ

ตัวอย่าง (17) (การบังคับ ขอร้อง ห้าม แนะนำ ดักเตือน)

แต่หยินมักแอบมาแปะโน้ตบนจอคอมพิวเตอร์ของผม
เพื่อย่ำเตือนอยู่นั่นแล้ว ว่างานต้องเสร็จวันนั้นวันนั้น

(แพนด้า, น. 86)

それなのにインは音も立てずにそばに立つと、**ボク**のパソコンのモニターの上に、**仕事はいついつまでに終わってね**、ともう何度も警告しているのにと言わんばかりのメモを貼り付けるんだ。

(パンダ, p. 86)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่หยินสั่งให้แพนด้า (ผม) ทำงานให้เสร็จตามกำหนดในประโยค “เพื่อย่ำเตือนอยู่นั่นแล้ว ว่างานต้องเสร็จวันนั้นวันนั้น” จากกริยา “ย่ำเตือน” ทำให้ทราบที่ “ต้อง” แสดงถึง “การขอร้อง” ส่วนในประโยค **仕事はいついつまでに終わってね** จะเห็นว่า “ต้องเสร็จ” ไม่ได้ถูกแปลว่า 終わらなければならぬ แต่ถูกแปลโดยใช้ “รูปคำสั่ง” (終わってね) สอดคล้องกับกริยา 警告 (เตือน) ทำให้ตีความได้ทันทีว่าหยินกำลังออก “คำสั่ง” ต่อแพนด้าอยู่

ตัวอย่าง (18) (ความเชื่อและการคาดคะเน)

- ฟาดซี่ - ฟาดซี่ - ฟาดลงไปเลย - เอ้อ ตรงนั้นแหละ
นั่น - ซ้ำ ซ้ำสิ เสียงเหล่านี้ดังอยู่ในใจของผู้ดูแต่ละคน
แม้ว่าจะไม่ทุกคน แต่เชื่อเถอะว่าเสียงนี้ต้องมีอยู่

(คำพิพากษา, น. 86)

そうした内なる声が目撃者の夫々の胸に起きていた。一人残らず全員の胸の内にあったと言えば正確ではないが、そのような声が必ず存在したと考
えよう・・・

(裁き, p. 98)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่פקกำลังตีหมาบ้าและเชื่อว่าผู้คนที่มองดูอยู่อยากให้ตีหมาจนตาย ในประโยค “เชื่อเถอะว่าเสียงนี้ต้องมีอยู่” จากกริยา “เชื่อ” พิจารณาได้ว่า “ต้อง” แสดงถึง “ความเชื่อแน” เมื่อพิจารณาประโยค そのような声が必ず存在したと考えよう พบว่าผู้แปลใช้กริยารูปอดีต (存在した) แทน なければならぬ อาจเพราะประโยคมี 必ず และ 考えよう การใช้ なければならぬ จึงอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและภาษาแปลไม่เป็นธรรมชาติ

ตัวอย่าง 19 (ความตั้งใจ)

ความกล้าและความมั่นใจ เริ่มมีมาหาที่ละน้อย คิดว่า
เดี่ยวลงไข่กลับมานี้จะต้องพูดกับแก เริ่มนึก
อยากคุยขึ้นมา

(คำพิพากษา, น. 151)

少しずつ勇氣と自信が湧き出てくる。カイ小父が
こっちへ戻ってきたら・・・話をしたかった。

(裁き, p. 179)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่פקเริ่มอยากพูดคุยกับลงไข่ ในประโยค “คิดว่าเดี่ยวลงไข่กลับมานี้จะต้องพูดกับแก” จากกริยา “คิดว่า” และใจความที่กล่าวมา พิจารณาได้ว่า “ต้อง” แสดงถึง “ความตั้งใจ” เมื่อพิจารณาประโยค カイ小父がこっちへ戻ってきたら・・・話をしたかった พบว่าผู้แปลใช้กริยารูปตั้งใจ ~たい หากใช้ なければならぬ อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความคลุมเครือว่าความหมายที่ต้องการสื่อเป็น “ความจำเป็น” หรือ “ความตั้งใจ”

9.2 “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น - ทศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” กับการพึงพาบริบทในภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น

จากการวิจัย ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าภาษาญี่ปุ่นมีระดับการพึงพาบริบทมากกว่าภาษาไทย ในความหมายของ “หน้าที่และความจำเป็น” “ความเชื่อแนและการคาดคะเน” และ “การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์” ไม่ว่าประโยคภาษาไทยจะมีบริบทที่สื่อความหมายเหล่านี้หรือไม่ แต่มักปรากฏการใช้คำว่า “ต้อง” เพื่อสื่อความหมายเหล่านี้ ในขณะที่ในประโยคภาษาญี่ปุ่น หากมีบริบทที่สื่อถึงความหมายเหล่านี้ มักไม่พบทศนภาวะแบบปรากฏรูป ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาการแปล “ต้อง” เป็นภาษาญี่ปุ่น จึงพบว่าผู้แปลชาวญี่ปุ่นมักใช้ “กลวิธีการแปลโดยใช้คำอื่น - ทศนภาวะแบบไม่ปรากฏรูป” เช่น

ตัวอย่าง (20) (หน้าที่และความจำเป็น)

เด็กพวกนี้เมื่อถึงตอนเพลจะต้องลาครูขึ้นไปจัดหอนัน
ให้พระที่วัดทุกวัน เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กวัดจึงต้องทำ
หน้าที่รับใช้พระ

(คำพิพากษา, น. 29)

毎日その子たちは僧侶たちの齋になると、教師に
いとまを乞い、寺での僧の食膳準備にと出かけて
行った。つまりデク・ワットであるから、彼らに
は僧に仕える義務があったのである。

(裁き, p. 23)

จากตัวอย่างข้างต้น ประโยคต้นฉบับ “เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กวัดจึงต้องทำหน้าที่รับใช้พระ” มีการใช้ “ต้อง” ควบคู่กับ “หน้าที่” ในขณะที่ประโยค つまりデク・ワットであるから、彼らには僧に仕える義務があったのである。ผู้แปลแปล “หน้าที่” ว่า 義務 เมื่อพิจารณา 仕える พบว่าเป็นกริยารูปธรรมดา การที่ผู้แปลไม่ใช้ なければならぬ อาจเป็นเพราะ 義務 สื่อความถึงหน้าที่ได้ชัดเจน จึงไม่จำเป็นต้องใช้ทัศนภาวะแบบปรากฏรูปให้เกิดความซ้ำซ้อนอีก

ตัวอย่าง (21) (การเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ หรือผลลัพธ์)

นอกจากในเวลาหลับ เป็นธรรมชาติของเราที่จะต้อง
ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องคิดอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง
อยู่เสมอ เราไม่หยุดอยู่เฉย ๆ เลย

(ข้างหลังภาพ, น. 41)

眠っている時以外は、いつでも体は何かしら行動
をしていて、頭も何かしら考えているというのが
自然の理に became ことなのです。私たちはじっ
としていることはできないのです。

(絵の裏, p. 50)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการอธิบายถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่จะต้องทำหรือคิดบางสิ่งอยู่เสมอ ในประโยค “เป็นธรรมชาติของเราที่จะต้องทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องคิดอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง อยู่เสมอ” ผู้เขียนใช้ “ต้อง” คู่กับ “เป็นธรรมชาติ” เพื่อสื่อถึงการเป็นเช่นนั้นโดยธรรมชาติ ส่วน ในประโยคแปล 眠っている時以外は、いつでも体は何かしら行動をしていて、頭も何かしら考えているというのが自然の理 became ことなのです。 ผู้แปลแปล “ต้องทำ” และ “ต้องคิด” ว่า 行動をしている และ 考えている ซึ่งเป็นกริยารูปธรรมดา อาจเพราะผู้แปลต้องการ

ลดความซ้ำซ้อนเนื่องจาก 自然の理にかなった สื่อความหมายของการเป็นไปตามธรรมชาติ อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้ なけれはならない อีก

จากการวิจัยนี้ แม้ “กลวิธีการแปลประจำรูป” จะเป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด แต่ผู้แปลไม่จำเป็นต้องยึดติดกับกลวิธีการแปลนี้เสมอไป ไม่ว่าจะเป็นความหมายเชิงอรรถศาสตร์หรือเชิง วัจนปฏิบัติศาสตร์ ผู้แปลมีการใช้คำอื่นในการแปลเช่นกัน สิ่งสำคัญคือผู้แปลต้องคำนึงถึง ความหมายและบริบทแวดล้อมในประโยคร่วมกันเพื่อพิจารณาว่าควรใช้กลวิธีการแปลประจำ รูปหรือใช้คำอื่นในการแปล

10. ข้อเสนอแนะ

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบปริมาณตัวอย่างของ なけれはならない จากวรรณกรรม ญี่ปุ่นเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณตัวอย่างของ “ต้อง” หากสามารถเก็บ ปริมาณตัวอย่างของ なけれはならない ได้มากขึ้นหรือใช้วิธีการวิจัยอื่น เช่น การศึกษาจาก บทสนทนา อาจช่วยให้ควบคุมตัวอย่างของทั้งสองคำนี้ให้มีจำนวนเท่าๆ กัน และได้ข้อสรุป เกี่ยวกับกลวิธีการแปล なけれはならない ในมุมมองใหม่หรือวิเคราะห์กลวิธีการแปล なけれ ばならない ได้อย่างละเอียดยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง/References

- กำชัย ทองหล่อ. (2515). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์.
- ชาติ กอบจิตติ. (2525). *คำพิพากษา*. กรุงเทพฯ: ต้นหมาก.
- ซุสสุก โคจิ. (2545). *ริง คำสาปมรณะ* (นำทิพย์ เมธเศรษฐ แปล). กรุงเทพฯ: อิมเมจ.
- ณัฐริรา ทับทิม (2556). การศึกษาวิธีการและประเภทการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ หรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย. *วารสารญี่ปุ่นศึกษา* 30(1), 41-56
- ทศจิ อิตอนาริ. (2551). *BLU เยือกเย็น* (สมเกียรติ เชวงกิจวินิช แปล). กรุงเทพฯ: Bliss Publishing.
- เทตสึโกะ คูโรยานางิ. (2528). *โตะโตะจัง เด็กหญิงขำเหงือกต่าง* (มุสดี นาวาวิจิต แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 40). กรุงเทพฯ: ผีเสื้อญี่ปุ่น.
- นฤตล จันทรจารุ. (2552). พหุหน้าที่ของคำว่า “ต้อง” ในภาษาไทย: การศึกษาเชิงภาษาศาสตร์ปริชาน. *จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- นวรรณ พันธุมธรา. (2525). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวิธ เรียงศิริ. (2559). กลวิธีการแปลกริยาวิเศษณ์แสดงรูปกาลที่สมบุรณ์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ในนวนิยายเรื่อง ‘โรบินสัน ครูโซ.’ *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 292-299.
- ประภัสสร เสวิกุล. (2552). *เวลาในขวดแก้ว*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ปราบดา หยุ่น. (2556). *แพนด้า*. กรุงเทพฯ: ใต้ฝุ่น.
- พรทิพย์ ภัทรนาวิก. (2515). *ลักษณะมาลาในภาษาไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระยาอุปทิศศิลปสาร. (2480). *หลักภาษาไทย (อักขรวิธี วจวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์)*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพทยา มีสัจย์. (2540). *การศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมทินี สิงห์เวชสกุล และปรีมา มัลลิกะมาส. (2557). การแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษาเรื่อง หลายชีวิต. *วารสารนิดาภาษาและการสื่อสาร*, 19(23), 38-62.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. Retrieved from <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>
- ศรีบูรพา. (2559). *ช่วงหลังภาพ*. ดอกหญ้า.
- สมเกียรติ เชวงกิจวินิช. (2559). กลวิธีการแปลสำนวนแสดงวัฒนธรรมภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย. *วารสารญี่ปุ่นศึกษา*, 32(2), 103-117.

- สุดา รั้งกุพันธุ์. (2547). ระบบญาณลักษณะในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวทางที่-ปริชาน (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์).
- หยก บุรพา. (2520). อยู่กับก๋ง. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- วิศรุตฯ โมราชาติ. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบความหมายของสำนวน ~nakerebanaranai~ ในภาษาญี่ปุ่นกับ “ต้อง” ในภาษาไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอคูนี คาโอริ. (2551). ROSSO ร้อนแรง (ขวัญใจ แซ่ตู แปล). กรุงเทพฯ: Bliss Publishing.
- โอโตทาเกะ ฮิโรทาดะ. (2544). ไม่ครบห้า (พรอนงค์ นิยมคำ แปล). กรุงเทพฯ: ส.ส.ท. เยาวชน
- ฝ่ายโรงเรียนภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Anthony, A. (1980). *Japanese Language Patterns*. In Sophia University L. L. Center of Applied Linguistic (Ed.). Tokyo.
- Mildred, L. L. (1984). *Meaning-based Translation: A Guide to Cross-language Equivalence*. University Press of America.
- 有田節子 (Arita). (2007). 『日本語条件と時制節性』. 東京: くろしお出版.
- 井上優 (Inoue). (2006). 「モダリティ (方言の終助詞の意味分析の基本目標と記述のポイント; 井波方言の終助詞の概観ほか) . In シリーズ方言学 2 方言の文法」 (pp. 133–150). 東京: 岩波書店. Retrieved from http://www2.ninjal.ac.jp/takoni/DGG/09_modarityi.pdf
- 加藤重広 (Kato). (2006). 『日本語文法 入門ハンドブック』. 東京: 研究社.
- 小矢野哲夫 (Koyano). (2005). 「ディオンテック・モダリティをめぐる一言語行動の観点からの「しななければならない」の事例分析」 . Retrieved March 1, 2018, from http://www001.upp.so-net.ne.jp/ketoba/deontic_modality.htm
- 郷丸静香 (Gomaru). (1995). 『現代日本語の当為表現—「なければいならない」と「べきだ」—』 . 『三重大学日本語文学 6』, 29–39.
- 高梨信乃 (Takanashi). (2010). 『評価のモダリティ: 現代日本語における記述的研究』 . 東京: くろしお出版.
- 高橋清子 (Takahashi). (2008). 「タイ語の動詞 ๓๑๓ の歴史的意味変化: 義務モーダルの文法化・多機能化に関する事例研究」 . 『日本認知言語学会論文集』, 8, 612-615.
- 玉地瑞穂・堀江薫 (Tamaji & Horie). (2005). 「言語類型論から見た日本語のモダリティ体系」 . 『言語処理学会』
- 仁田義雄 (Nitta). (1991). 『日本語のモダリティと人称』 . 東京: くろしお出版.
- 仁田義雄 (Nitta). (2003). 『現代日本語文法 4 : 第 8 部 モダリティ』 . 東京: くろしお出版.
- 益岡隆志 (Masuoka). (2007). 『日本語モダリティ探求』 . 東京: くろしお出版.

- 森田良行・松木正恵 (Morita & Matsuki). (1989). 『日本語表現文型：用例中心・複合辞の意味と用法』. 東京: アルク.
- 森山卓郎 (Moriyama). (1997). 「日本語における自体選択形式－「義務」「必要」「許可」などのムード形式の意味構成」. 『国語学』, 188, 110–123.
- 江國 香織 (Ekuni). (2001). 『冷静と情熱のあいだーロツソ』. 東京: 角川書店.
- 黒柳徹子 (Kuroyanagi). (1981). 『窓ぎわのトットちゃん』 (40th ed.). 東京: 講談社.
- シーブラパー. (1982). 『絵の裏』 (小野沢正喜・小野沢ニッタヤー訳). 福岡: 九州大学出版会.
- 鈴木光司 (Suzuki). (1993). 『リング』. 東京: 角川書店.
- チャート・コーブチッティ. (1987). 『裁き』 (星野龍夫 訳). 東京: 井村文化事業社.
- 辻 仁成 (Tsuji). (2001). 『冷静と情熱のあいだーブリュ』. 東京: 角川書店.
- 乙武洋匡 (Hirotsada). (2011). 『五体不満足』 (28th ed.). 東京: 講談社.
- プラパッソーン・セーウィクン. (2015). 『瓶の中の時間』 (藤野勲訳). Nonthaburi: Nilubol Publishing House.
- プラーブダー・ユン. (2011). 『パンダ』 (宇戸 清治訳). 東京外国語大学出版会.
- ヨク・ブーラパー. (1981). 『中国じいさんと生きる』 (星野龍夫 訳). 井村文化事業社.